

KAÇAK

Orhan Kemal

Öykü “Hanım’ın Çiftliği” üçlemesinin üçüncü kitabı, romanın adı ile aynı değerde özelliklere sahip bir karakterin kaçıışı aşkı da içine alan bir konu etrafında verilir. İlk iki romana göre ağırlık kazanan Habib’in Muzaffer Bey’i öldürmesinin ardından yakalanmamak için kaçması gerekir. Yaralı bir halde geldiği köyde Hacer’e denk gelen Habib, kadının yaşantısına ortak olur. Küçük yaşta babasını kaybeden ve üvey baba eline düşen, taciz edildiği için komşuda büyüyen Hacer zor bir çocukluk geçirir. Genç yaşta evlenmek zorunda kalan Hacer bir de evlat sahibi olur lakin kocası farklı nedenlerle evi terk eder ve Hacer yaşadığı geçim sıkıntısı ve çeşitli sarkıntılıklarla tek başına savaşmak zorunda kalır. Yedi yıldır namusu ile kocasını beklemesine rağmen, yaralı halde bahçesinde bulduğu ve yalanlarına inandığı Habib’i evine alan Hacer’in, namus duygusu önemini yitirir ve Habib ile birlikte olur. Habib’i oğluna baba diye tanıştıran Hacer, halinden oldukça memnun bir şekilde Habib ile birlikte kaçma planları yapar. Hacer jandarmadan evinde sakladığı adamın gerçek hikâyesini öğrenmesin rağmen şikâyetle bulunmaz ve saklamaya devam eder. Bu sırada kendisine tacizde bulunan Topal Duran’ı bıçaklayan Hacer’in kahramanlığı tüm kasabada yayılır. Fakat durumu gururuna yediremeyen Topal her ne kadar şikâyetçi olmak istemese de jandarmaya ulaşan haber nedeni ile Hacer tutuklanır. Bu sırada çeşitli ihbarlar alan jandarma kasabadaki tüm evleri arar. Hacer suçsuz olduğu kanıtlanınca evine döner ve evini satılığa çıkarır. Üçü birlikte kaçmaya karar verirler. Yıllardır mahallede babası olmadığı için küçük görülen Hüseyin’in komşuları Şerife’ye evde babası olduğunu ağzından kaçırması ile baskın kaçınılmaz olur ve Habib yine kaçmak zorunda kalır.

Tema

Ahlaki Yozlaşma Maddi kaygılar nedeni ile yaşanan farklı hayatların birleştiği noktada göze çarpan zengin-yoksul çatışmaları içerisinde ortaya çıkan “ahlaki yozlaşma” teması içerisinde değerlendirilen “Kaçak” romanı ahlaki değerlerden uzaklaşan bireyin yaşantısını gösterir.

Maddi gerekçeler nedeni ile Muzaffer Bey’i öldüren Habib’in, yedi yıldır evine gelmeyen Hacer’in kocasının, serveti ile bir kadına sahip olmak isteyen Duran’ın ve aynı çatı altında cinsel olarak birbirine çekilen Habib ile Hacer’in yaşadığı tüm olaylar bir yozlaşma teması altında esere yansır.

Kişiler

Habip Atalarından kalma adaletsiz yaşam koşullarına kendi adaleti ile yanıt verme ihtiyacı duyan Habip, öç alma duygusu nedeni ile bir katile dönüşür. Muzaffer Bey’i öldürdükten sonra hapishaneye düşmemek için kaçmayı çare gören Habip, yaptıklarından pişmanlık duysa da geri dönüşü yoktur. Sığındığı evde Hacer’in yaşantısı ile karısının da aynı tarz bir yaşama sahip olacağı duygusu ile hareket eden Habip, kendisine evini açan, yaralarını saran Hacer’e karşı hissettiği fiziksel çekimi her ne kadar bastırmak istese de karşı koyamaz. Gelecek için üç kişilik hayaller kuran Habip, Hüseyin’i oğlu gibi Hacer’i de karısı gibi görerek planlar yaparken yine kaçmak zorunda kalır. Dürüst ve utangaç özellikler sergileyen Habip, çoğu zaman düşünceli ve sessiz olması ile dikkat çeker.

Hacer Yaşadığı zorlu çocukluk ve gençlik yıllarının ardından iffetini koruyarak yuva kurmayı başarmış olan Hacer, kocasının arsa meseleleri yüzünden evi terk etmesi yüzünden oğlu Hüseyin ile yedi yıllık bir yalnızlığın içerisinde. Yaşadığı tüm maddi ve manevi baskılara rağmen kendini koruyabilen Hacer, Habib’in evine gelmesi ile değişime uğrar. Her ne kadar ahlaksızlık yapmak istemese de daha fazla kendini baskı altına alamayan Hacer, kocasına karşı görev olarak bildiği sadakate daha fazla tahammül edemeyerek Habib ile birlikte olur. Oğlu ile verdiği yaşam mücadelesine bakıldığında güçlü yanını öne çıkaran Hacer, kendi kendine verdiği savaşta çevresine göre kendi olmayı ve duyguları ile var olmayı başaran güçlü bir karakter sergiler.

Hüseyin Hacer’in 6 yaşındaki oğlu olan Hüseyin doğdu doğalı babasız olduğu için babasını tanımamaktadır. Bu nedenle de annesinin kendisine babası diye gösterdiği Habib’i babası zanneder. Babası olan ve bisikletleri olan mahalle arkadaşlarına özenen Hüseyin, içine kapanık ve sessiz bir çocukluk geçirir.

Topal Duran Hacer’de gözü olan Duran, maddiyatına güvenerek Hacer’i elde etmek ister. Jandarma ve başçavuşla da arası iyi olan Duran, Hacer kendisini reddettikçe daha fazla bağlanır. Sonunda kıza zorla sahip olmak isterken bıçaklanarak mahallede alay konusu olur.

Şerife Hacer'in iki yüzlü ve kurnaz komşusu olan Şerife kendi çıkarları için çevresindekileri satabilecek bir karaktere sahiptir. Hacer'in oğlunu hile ile konuşturup ağzından laf almayı başaran Şerife nedeni ile Hacer'in de evi Jandarma tarafından aranır.

Habip (Uyumlu)

Karakter Atalarından kalma adaletsiz yaşam koşullarına kendi adaleti ile yanıt verme ihtiyacı duyan Habip, öç alma duygusu nedeni ile bir katile dönüşür. Muzaffer Bey'i öldürdükten sonra hapishaneye düşmemek için kaçmayı çare gören Habip, yaptıklarından pişmanlık duysa da geri dönüşü yoktur. Sığındığı evde Hacer'in yaşantısı ile karısının da aynı tarz bir yaşama sahip olacağı duygusu ile hareket eden Habip, kendisine evini açan, yaralarını saran Hacer'e karşı hissettiği fiziksel çekimi her ne kadar bastırmak istese de karşı koyamaz. Gelecek için üç kişilik hayaller kuran Habip, Hüseyin'i oğlu gibi Hacer'i de karısı gibi görerek planlar yaparken yine kaçmak zorunda kalır. Dürüst ve utangaç özellikler sergileyen Habip, çoğu zaman düşünceli ve sessiz olması ile dikkat çeker.

Aktiviteler Yaralandıktan sonra Hacer'in evinden tavan arasından çıkamayan Habip, sigara içemediği için çoğu kez hasretini koklayarak giderir. Hacer'e destek olmak için yemek yapan Habip, Hüseyin ile de bir baba sıcaklığında sohbet ederek ailenin merkezi haline dönüşür.

ÖRNEK ANILAR

Kindar Habip kendilerine ait olan toprakları kullanan ve haksızlık yaparak belli bir statüye erişmiş olan Muzaffer Bey'e karşı büyük bir kin besler. Her ne kadar ruhen adaletten yana olsa da Muzaffer Bey'in cezasını kanunen veremediği için illegal olarak çareyi onu öldürmekte bulur. Yaşadığı adaletsizliğe karşı başlattığı öç alma duygusu nedeni ile kendi hukukunu kendisi uygulamayı tercih eder: "Yeni kurulan bu partiden neler beklemişlerdi oysa. Bu parti Muzaffer Bey gibi nice nice haksızlardan hesap soracak, analarından emdiklerini sözde burunlarından getirecekti."

Pişman Hacer'in hayatını gördükten sonra kendi karısı ve kundaktaki oğlu gözü önüne gelen Habip, çiftliğin yakılmasına ve Muzaffer Bey'in öldürülmesine neden olduğu için pişman olur. Zira bundan böyle ailesi de kendisi de buluşamayacak ve çiftlik yeni sahipleri ile var olmaya yine devam edecektir. Yaptığı yanlışın farkına geç de olsa varan Habip, hem kendisi hem de ailesi için endişe duyar: "Habip'in aklından kendi karısı geçti. Bundan böyle o da tıpkı tıpkısına bu kadın gibi, kundaktaki oğluyla yapayalnız kalacaktı. İçi sızladı. Gerçekten kötü, çok kötü olmuştu davranışı. Ne diye koca çiftliğin yakılmasına önayak olmuş, köylüyü kışkırtmıştı?"

Düşünceli Ahlaki yargılarına ve içsel yaşantısına bağlı bir halde yaşamaya çalışan Habip, çoğu kez yaptığından pişman düşünceli bir halde kendini bulur. Nitekim Hacer'in evine gittiğinde de pek çok ayrıntıyı önce düşüncelerinde sorgular: "Bu kadın erini yedi yıldır bekliyormuş? Kendi karısı da bekleyebilecek miydi? Yoksa çocuğunu alıp anasının evine gidecek, el çamaşırını yıkayarak kocasının günün birinde dönüp gelmesini mi bekleyecekti oğluyla birlikte?"

Tedirgin Jandarma tarafından yakalanmak istemeyen Habip, dış dünyanın getireceği ceza sorumluluklarına karşı kaçmayı uygun bulur. Kaçış serüveninin başladığı Hacer'in evinde çoğu zaman tedirgin bekleyişlerle gününü geçirirken kendini ve çevresini sorgulayarak yapması gerekeni bulmaya çalışır: "Habip'se yorgunluğunu falan unutmuş, hatta iyiden iyiye sızlamaya başlayan yarasına bile aldırmış etmeyi düşünmeden dikiliyor, ne yapması gerektiğini kestiremiyordu. Çekip gitmek mi, kalıp kadına can yoldaşı olmak mı?"

Şehvetli Kendisine evini açan Hacer'in erkeksiz oluşuna karşı kendini sorumlu gibi hisseden Habip kadına karşı olan cinsel hislerini bastırmaya çalışsa da iç sesinin önüne geçemez. Doğru olmadığını bildiği halde kadının vücut hatlarından etkilenerek karşı konması güç bir şehvet duygusuna düşer: "Kadın merdiveni dertop yatağıyla çıkma işini uzattıkça uzatıyordu. Adam bakmamak için direniyorsa da, elinde olmayarak gözleri kalkıyor, görüyordu. Bu kez daha da açık seçik gördü külotundaki yamayı. Etlî, kocaman elleri titriyordu elinde olmayarak. Derken sağ, sonra sol gözü seyirmeye başladı. Soğuk su olsa da elini, yüzünü yıkasaydı bir güzel. Yüreği öylesine çarpıyordu ki!"

Merhametli Habip, çiftlikte Muzaffer'den sonra hanımı da öldürmek istedi ise de kadına ve bebeğine acıyarak onu öldürmekten vazgeçer. Sığındığı kadının yaşadığı zorlu hayata şahit olan Habip, namusu için Topal Duran'a direnişini, oğlunu kendi büyütüşünü gördükçe Hacer'e karşı merhamet hisseder. Kendisi tek kaçmak yerine Hacer'i ve oğlu Hüseyin'i de beraberinde götürmeyi ister: "O, işlediği suçlardan ötürü nasıl olsa ölmüş bir insandı. Tek başına Gavur Dağları'ndan vurup sınırı yabancı

memlekete geçmek hayalleri güneş görmüş kar gibi eriyivermişti. Gidemezdi, giderse bile yüreğinin burada kalacağını biliyordu. Her ne varsa vardı bu kadında. Onu tutmuş, kendine çekmiş bırakmıyordu.”

Geleneksel Muzaffer’i de aksakallı babasının dolduruşa getirmesi sonucu öldüren Habip, geleneklerine ve değerlerine bağlı biridir. Geleneksel yaşantısı içerisinde kadın parası yemek olmayan Habip, evi satıp parasını kendisine vermek isteyen Hacer’i tersler: “Bizde kadın parasına el atmak adet değildir!”

Hacer (Mantıklı)

Karakter Yaşadığı zorlu çocukluk ve gençlik yıllarının ardından iffetini koruyarak yuva kurmayı başarmış olan Hacer, kocasının arsa meseleleri yüzünden evi terk etmesi yüzünden oğlu Hüseyin ile yedi yıllık bir yalnızlığın içerisinde. Yaşadığı tüm maddi ve manevi baskılara rağmen kendini koruyabilen Hacer, Habip’in evine gelmesi ile değişime uğrar. Her ne kadar ahlaksızlık yapmak istemese de daha fazla kendini baskı altına alamayan Hacer, kocasına karşı görev olarak bildiği sadakate daha fazla tahammül edemeyerek Habip ile birlikte olur. Oğlu ile verdiği yaşam mücadelesine bakıldığında güçlü yanını öne çıkaran Hacer, kendi kendine verdiği savaşta çevresine göre kendi olmayı ve duyguları ile var olmayı başaran güçlü bir karakter sergiler.

Aktiviteler Hem dışarda kendi geçimini sağlama konusunda hem de ev işleri konusunda oldukça becerikli olan Hacer’in çevresi ile olan ilişkisi sınırlıdır. Geçimi için çalışan ve çaba gösteren Hacer hem evde hem dışarda çalışkan bir kadın olma özelliklerini gösterir.

ÖRNEK ANILAR

Sorumluluk Sahibi Üvey babasının tacizlerinden kendince kaçma yolu bulan, yaşamın içerisinde kendi ahlaki değerlerine göre var olmaya çalışan Hacer, evlendiği adamın kendisini yedi yıldır arayıp sormamasına rağmen tüm işlerini kendi sorumluluğunda yürütmeye çalışır. Kimseye minneti olmayan Hacer, yaşadığı maddi veya manevi hiçbir sıkıntıyı dışarı yansıtmaz: “Yıllar yılı bu eve kocasından başka yabancı erkek sokmamıştı. İnaniyordu ki kocası günün birinde çıkıp gelecektir. Hala onun nikâhı altında, yani onun namusuydu. Bu namusu sonuna dek korumak boynunun borcuydu.”

Tedirgin Kapısının önünde yaralı halde bulduğu Habip’i eve alıp almama konusunda tereddüt yaşayan Hacer, uzun bir süre düşündükten sonra adama yardım etmeye karar verir. Adamın evinde uyuması da kendisinden hoşlanıp hoşlanmadığı konusunda da çeşitli düşüncelere dalan Hacer, kocasının bir anda evi basacak olma ihtimaline karşı da rahat değildir: “Kadının içinde yıllardır birikmiş erkeksizlikten iz yoktu şimdi ama bir korku, Allah korkusu, basılıvermek korkusu, yakalanıp rezil olmak korkusu, korkuların daha büyüğü de Habip’in yakalanıp götürülmesi, bir daha hiçbir zaman geri dönmemesi korkusu. Bir korku daha vardı, yedi yılın ardından kocasının çıkıverip gelmesi!”

Şehvetli Yedi yıllık kocasızlığın ardından Habip’in gelmesi ile hissettiği erkeksizlik, muhtaçlık, kadınlık duyguları nedeni ile Hacer, cinsel olarak eve aldığı, yaralarını sardığı adama çekilir. Her ne kadar korkulara, belli kurallara sahip olsa da adamın kendisine saldırması, üzerine atlayıp sarılması için elinden geleni çekinmeden yapar : “Ürperti geçti gövdesinden. İstek, kadınca istek seller gibi akıyordu her yanından. Yeniden titredi. Sanki adamın sımsıkı ağırlığı altında terlemişti. Yorganın ucunu attı. Terli alnı karanlık odanın havasında tatlı tatlı üşüdü. Az kalsın yukarı seslenecekti: ‘Heey ayı, uyudun mu? Gel buraya, gel beraber yatalım!’ ”

Mücadeleci Kocasından yalnız bırakılmış bir kadın olarak mahallede adı çıkan ve Topal Duran tarafından her fırsatta rahatsız edilen Hacer, kendi kendini savunacak mücadele ruhuna sahiptir. Kocasının yerine koyduğu Habip’ten sonra artık kocasının gelmesini de beklemez, evi satıp kendine yeni bir hayat kurma peşine düşer. Tek derdi Habip’in yakalanmaması hususunda destek olabilirdi: “ Bu adam ele geçmemeli, alınıp götürülmemeli, hele hele ipe çekilmemeliydi. Şayet böyle bir şey olursa, o da yaşamak istemeyecek, gidip öte dünyada bulacaktı onu!”

Cesur Yıllardır aradığı aşkı Habip’te bulan Hacer, daha da güçlenir. Kendisini tenhada kısıtıp sahip olmak isteyen Topal Duran ile tüm varlığı ile kendinden yapıcı daha güçlü bir erkekle boğuşarak gücünü gösterdikten sonra yanında taşıdığı sustalı ile adamı hiç acımadan karnından bıçaklar: “Birden kadının her zamandan daha sert tekmesi. Topal Duran, çenesine yediği tekmeye sırtüstü yuvarlanmıştı ki, Hacer yanında taşıdığı parlak demirli sustalıyı çekti, üstüne deli camız gibi gelen adama rastgele birkaç kez savurdu. Bıçak yerini bulmuş, Topal Duran’ın karnına, kasiğine saplanmıştı ki Duran adeta böğürerek devrildi. Hacer, ayakta kalmasını eline alarak, parçalanmış üst başıyla kaçımaya başladı.”

Güçlü Genel olarak kendi kendine ayakta durabilen güçlü bir karakter özelliği gösteren Hacer, sorguya gidip döndüğünde de yine dik duruşundan bir şey kaybetmez. Oğlunun komşusu Şerife'ye evde biri olduğunu ağzından kaçırması nedeni ile Jandarma evini aramaya geldiğinde de güçlü durmaya devam ederek evde sigara paketi bulan adamlara kendi içtiği yalanını atarak Habip'i korumaya devam eder: " 'Ver şunu be,' diye elinden çekip aldı. 'Kiminmiş. Benim diyorum. Kederimden içmeye başladım. Alt tarafı bir paket cigara be!' "

Azimli Yaşadığı hayattan onu çekip almaya gelen bir kurtarıcı olarak gördüğü Habip'e karşı oldukça pozitif yorumlarda bulunan Hacer, onunla uzaklara gitme konusunda hiç tereddüt etmez. Zira Habip, Hacer'in gözünde oğlu için de bulunmaz bir fırsattır. Bu nedenle de her türlü maddi sıkıntılara karşı dahi kendini de öne atmaktan da geri kalmaz: "Orda kim bilecek senin kaçak olduğunu? Ben de çalışırım, sen de çalışırsın..."